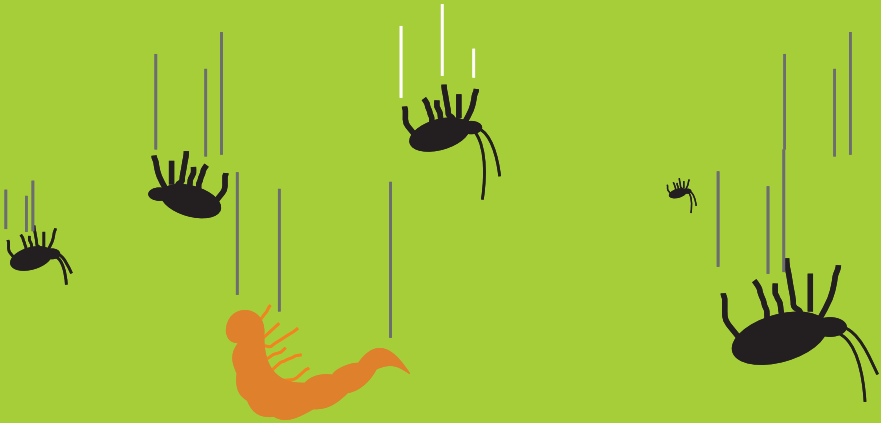

Այլընտրանք թունաքիմիկատներին

WECF

Եվրոպայի կանայք
հանուն ընդհանուր
ապագայի

Հայ կանայք
հանուն առողջության
և առողջ շրջակա միջավայրի

AWHHE

Գիտություն

- Յուրաքանչյուր այգեգործ կարող է արդյունավետ պայքարել վնասատուների և հիվանդությունների դեմ՝ նաև առանց թունաքիմիկատների օգտագործման:
- Վնասատուները մարդու հայտնագործությունն են: Եվ միայն գոյության պայքարի ժամանակ որոշ կենդանիներ հայտարարվեցին «թշնամիներ»:
- Բոլոր կենդանի օրգանիզմները, այդ թվում նաև վնասատուները, կարևոր դեր են խաղում էկոհամակարգում:
- Բիոայգեգործը կարող է լավ բերք ստանալ «խաղաղ միջոցներով»՝ չխախտելով բնական հավասարակշռությունը:

Յեղիսակներից

Գրքույկում ներկայացված են վնասատուների ինտեգրացված կառավարման (ՎԻԿ) կոնցեպցիան, բույսերի պաշտպանության համար պիտանի նյութերը, բույսերից պատրաստված պրեպարատներն՝ օժտված միջատասպան և տգասպան հատկություններով, ինչպես նաև սրկման համար նախատեսված սեփական արտադրության բնական միջոցները՝ որպես թունաքիմիկատների օգտագործումը նվազեցնելու միջոց:

Գրքույկը նախատեսված է գյուղերի գյուղատնտեսության բնագավառի մասնագետների, ֆերմերների և գյուղական աշխատավորության լայն խավերի համար:

Յուրաքանչյուր ֆերմեր լավ գիտի, թե ինչ վնաս են հասցնում վնասատուներն ու հիվանդությունները մշակաբույսերին: Հայտնի են նաև տարաբնույթ թունաքիմիկատներ, որոնք օգտագործվում են դրանց դեմ պայքարի համար: Պետք է հաշվի առնել, որ թունաքիմիկատների օգտագործումը վտանգավոր է ինչպես մարդու, այնպես էլ շրջակա միջավայրի համար: Դեպքերի մեծամասնությունում բույսերի վնասատուների և հիվանդությունների դեմ պայքարում կարելի է նաև չդիմել թույների օգնությամբ:

Հիմնականում դեղերն ու կանաչ պարարտանյութերն աճում են մեր ոտքերի տակ, պետք է միայն իմանալ դրանց հատկություններն և կարողանալ ճիշտ պատրաստել բուժիչ թուրմեր:

Մաղթում ենք ձեզ հաջողություն և հիշեք, որ բարձր բերքի երաշխիքը՝ հողի ու բույսի առողջությունն է:

Վնասատուների ինտեգրացված կառավարումը վնասատուների վերահսկման բոլոր հնարավոր մեթոդների զգույշ համադրումն է և համապատասխան միջոցառումների հետևողական ինտեգրացիան, որը ձևշում է վնասատուների պոպուլյացիաների զարգացումը և թունաքիմիկատներն ու այլ միջամտությունները պահում է այն մակարդակների վրա, որոնք տնտեսապես հիմնավորված են և կրճատում կամ նվազագույնի են հասցնում վտանգը մարդու առողջության և շրջակա միջավայրի համար:

ՎԻԿ-ը կարևորում է ագրոէկոհամակարգերի հնարավորինս նվազագույն քայքայմամբ առողջ մշակաբույսերի աճեցումը և խրախուսում է վնասատուների բնական կառավարման մեխանիզմները:

Ֆերմերների և բույսերի պաշտպանության մասնագետների համար ՎԻԿ-ը բուսական, կենսաբանական, ագրոտեխնիկական և քիմիական միջոցների լավագույն համադրումն է, որն ապահովում է տնտեսապես ամենից արդյունավետ, շրջակա միջավայրի համար անվնաս և հիվանդությունների, միջատների, մոլախոտերի և այլ վնասատուների կառավարումը սոցիալապես թույլատրելի մեթոդով:

ՎԻԿ-ը հաշվի է առնում վերահսկման բոլոր կարևոր մարտավարությունները (տակտիկա) և մեթոդները, որոնք մատչելի են տեղում՝ գնահատելով դրանց պոտենցիալ տնտեսական արդյունավետությունը: Այնուամենայնիվ, այն չի պարունակում բացարձակ կամ խիստ չափանիշներ:

ՎԻԿ-ի իրականացման համար պատասխանատու են այն ֆերմերները, ովքեր պետք է գործնականում կիրառեն ՎԻԿ-ի տարրերը, որոնք գործնական բնույթ են կրում և բարելավում են նրանց աշխատանքները:

Առանձնահատկություններն ու առավելությունները

ՎԻԿ-ը պետք է նաև ընդգրկի համապատասխան մշակաբույսերի և կենսաբանական վերահսկումն իրականացնող ագենտների բազմազանությունը, ներառյալ նրանք, որոնք կատարելագործվել են կենսատեխնոլոգիայի միջոցով:

ՎԻԿ-ի արդյունավետ կիրառողը պետք է գնահատի յուրաքանչյուր այլընտրանքի, ինչպես նաև վերահսկման ամբողջ ռազմավարության պոտենցիալ արժեքի տնտեսական արդյունավետությունը:

Կանխարգելում, դիտարկում, միջամտություն

Վիկ-ը պահանջում է հնարավորություններ /գիտելիքներ/ 3 ուղղություններում՝ կանխարգելում, դիտարկում և միջամտություն:

Կանխարգելումն ընդգրկում է մի շարք գործնական ռազմավարություններ, որոնք կարելի է բարելավել՝ տեղական պայմաններին հարմարեցնելու համար: Ուսումնասիրության ուղղությունն իրականացնում է մոնիտորինգ որոշման ընդունմամբ՝ հաճախ «փորձագետների համակարգի» հետ համատեղ: Միջամտությունը ներգրավում է մի շարք ֆիզիկական, կենսաբանական և քիմիական մեթոդներ, որոնք լավագույնս կիրառվում են մշակաբույսերի տնտեսական արժեքի պահպանման նպատակով՝ շրջակա միջավայրի վրա նվազագույն ազդեցությամբ:

Երկրագործության և բույսերի կառավարման շատ ուղղություններ նախատեսված են սահմանափակելու կամ կանխարգելելու վնասատուների, մոլախոտերի և հիվանդությունների սկզբնական բռնկումները: Գործնական ռազմավարությունները, որոնցից շատերին արդեն ծանոթ են գյուղատնտեսությունում, կարող են համատեղվել և օպտիմալացվել՝ ստեղծելու համար ՎԻԿ-ի ծրագրերը:

Բույսերի մոնիտորինգը կամ ուսումնասիրությունը կարևոր քայլ է որոշելու՝ երբ և ինչպես միջամտել: Շատ անուղղակի կանխարգելման մեթոդներ ունեն կուտակող ազդեցություն, օրինակի համար տեր բույսի դիմադրությունը և ցանքաշրջանառությունը և բնական թշնամիների պաշտպանությունը, այս ամենը օգնում են նվազեցնել վնասատուների ճնշումը, բայց շատ հաճախ բավարար չեն ինքնուրույն բացառելու միջամտության որոշակի ձևերի անհրաժեշտությունը:

Դիտարկում

Դիտարկման նպատակն է՝ որոշել, թե երբ կամ ինչ գործողություն պետք է ձեռք առնել մշակաբույսերի արտադրությունը առավելագույնի հասցնելու և օպտիմալացնելու ստացվելիք բերքի որակը: Սա ընդգրկում է մոնիտորինգը և որոշման կայացմանն աջակցող համակարգեր՝ տվյալները պարզաբանելու համար:

Միջամտություն

Տնտեսապես վնասակար վնասատուների, մոլախոտերի և հիվանդությունների ազդեցության կրճատումը մինչև թույլատրելի մակարդակը կարող է ներառել մեխանիկական, կենսաբանական, քիմիական և կենսատեխնոլոգիական պայքարի միջոցառումները՝ կիրառելով դրանք առանձին - առանձին կամ համակցված: Գները, առավելությունները, մատչելի աշխատանքային ուժը, մեքենաները/գործիքները և վերահսկող գործակալները, ինչպես նաև տնտեսական, բնապահպանական և սոցիալական ազդեցությունները պետք է հաշվի առնվեն:

պայքարի միջոցառումները՝ կիրառելով դրանք առանձին - առանձին կամ համակցված: Գները, առավելությունները, մատչելի աշխատանքային ուժը, մեքենաները/գործիքները և վերահսկող գործակալները, ինչպես նաև տնտեսական, բնապահպանական և սոցիալական ազդեցությունները պետք է հաշվի առնվեն:

Կենսաբանական վերահսկումը ներառում է օգտակար միջատների կամ գիշատիչների ներկայացումը, կենսաբանական արտադրանքների կիրառությունը, ինչպիսիք են վիրուսները, սնկերը և բակտերիաները և ֆերոմոնների օգտագործումը թակարդը զցելու, գայթակղելու և սպանելու համար կամ խառնելու զուգավորման ունակությամբ միջատների հետ:

ՎԻԿ-ի համար տեղական հանձնարարականները մեծապես կախված կլինեն երկրագործության համակարգից, մշակվող մշակաբույսերից և կլիմայական պայմաններից: Թե սինթետիկ, թե բնական ծագման բուսաբուծության արտադրանքները պիտի մնան որպես ՎԻԿ-ի պարտադիր բաղադրիչներ գյուղատնտեսության համակարգերում համաշխարհային մասշտաբով: Դրանք օգտագործումը Բույսերի Ինտեգրացված Կառավարման /ԲԻԿ/ համակարգերում պիտի հիմնված լինի ՎԻԿ-ի սկզբունքների վրա:

գիտություն

Բացի օրգանական թափոններից, այգու մ հավաքեք նաև հումք կոմպոստի համար տնային տնտեսությունից՝ թառամած ծաղիկների փնջեր, բանջարեղենի, թեյի մնացորդներ, ինչպես նաև սուրճի մրուր:

Կան շատ առաջարկություններ

Գներ ծառեր և թփեր այն տնկարաններից, որոնք տեղակայված են ավելի մոտ ձեր տեղանքին, այդ դեպքում դրանք արդեն հարմարված կլինեն ձեր այգու կլիմայական պայմաններին:

**Բույսերից պատրաստված պատրաստուկներ՝
օժտված միջատասպան եւ տզասպան հատկություններով**

Վնասակար միջատներից, տզերից պաշտպանելու համար կարելի է օգտագործել նաև միջատասպան և տզասպան հատկություններով օժտված վայրի և կուլտուրական բույսերից պատրաստված թուրմեր և եփուկներ: Բուսական պատրաստուկների մեծ առավելությունը պայքարի քիմիական միջոցների հանդեպ այն է, որ դրանք ընդհանուր առմամբ ավելի անվտանգ են մարդկանց, կենդանիների և շրջակա միջավայրի համար: Բուսական պատրաստուկների միջատասպան և տզասպան հատկությունները բաց միջավայրում և հատկապես՝ արևի ճառագայթների ազդեցության տակ պահպանվում են համեմատաբար ոչ երկար: Բացի այդ, բուսական պրեպարատները, թուրմերի և եփուկների տեսքով, պայքարի քիմիական միջոցների համեմատ կարելի է կիրառել ընդհուպ մինչև բերքահավաքը:

Դրա հետ մեկտեղ բույսերից պատրաստված թուրմերի և եփուկների օգտագործումը զխափորապես հիմնված է այգեգործ սիրողների փորձերի ու դիտումների վրա, այդ իսկ պատճառով, համոզվելու համար դրանց արդյունավետության մեջ, սկզբում նպատակահարմար է այդ պատրաստուկները ստուգել առանձին ճյուղերի կամ ծառերի վրա:

Միջատասպան և տզասպան հատկություններով օժտված բույսերի մթերումը առանձին դժվարություն չի ներկայացնում, քանի որ դրանք կարելի է գտնել տնամերձ հողամասում կամ շրջակա տարածքում: Թուրմերի և եփուկների համար հումքը հարկավոր է մթերել չոր եղանակներին և բույսերի վեգետացիայի հանձնարարվող փուլում: Արմատները, պալարները և սոխուկները պետք է լավ մաքրել հողից և ապա հեռացնել սևացած մասերը:

Մթերված բույսերը պարտադիր կարգով հարկավոր է չորացնել ստվերում:

Չորացնելուց առաջ՝ ցողունները, ծաղկափթթությունները և տերևները անհրաժեշտ է մանրացնել, իսկ արմատները և սոխուկները՝ կտրատել: Որպեսզի մթերված և չորացված բույսերը զերծ մնան խոնավությունից, ավելի լավ է դրանց պահել թղթյա տոպրակներում կամ արկղերում, դրանց հետ տեղադրել պիտակ, որի վրա գրել բույսի անունը և մթերման ժամկետը: Թուրմերը և եփուկները կարելի է պատրաստել թարմ կամ չորացրած բույսերից:

Եփուկներ պատրաստելու համար բուսական զանգվածը պահել եռացրած ջրում, որից հետո պատրաստի հեղուկը քամել մառլայով, լցնել սեղմ փակվող ապակե շշերի մեջ ու տեղավորել սառը տեղում: Այդպիսի պայմաններում եփուկները կարելի է պահել 1-2 ամիս:

Թուրմերը պատրաստում են բուսական զանգվածը գոլ ջրում /35-40°C/ պահելու միջոցով:

Սրսկման ժամանակ, որոշ թուրմերի և եփուկների կաչողականությունը բույսերի վրա լավացնելու նպատակով, օգտագործումից առաջ անհրաժեշտ է դրանց ավելացնել նախօրոք տաք ջրի մեջ լուծված տնտեսական օճառ:

Սրսկման համար թուրմերը և եփուկները պետք է օգտագործել պատրաստման օրը, ամենից լավ է երեկոյան ժամերին, քանի որ արևի ճառագայթների ազդեցության տակ դրանց գերակշռող մասը կորցնում է միջատասպան և տզասպան հատկությունները: Չնայած նրան, որ միջատասպան և տզասպան հատկություններով օժտված վայրի և կուլտուրական բույսերից պատրաստված թուրմերը և եփուկները նվազ թունավոր են պայքարի քիմիական միջոցների համեմատ, այնուհանդերձ, դրանց պահպանման, պատրաստման և օգտագործման նախազգուշական

միջոցառումները պետք է լինեն այնպիսին, ինչպիսին սահմանված է պայքարի քիմիական և կենսաբանական միջոցներով աշխատելիս:

Ստորև բերվում են Հայաստանում տարածված միջատասպան և տզասպան հատկություններով օժտված առավել մատչելի բույսերը և դրանցից սրսկման համար թուրմեր և եփուկներ պատրաստելու տեխնոլոգիան:

ԹԱՎՀԱԾԱՂԻԿ (մախմրի ծաղիկ, հնդկաշահոքրամ) *Бархатцы, Tagetes L.*

Բույսերը մթերել ծաղկման շրջանում, ապա չորացնել: Չոր կտրատված բույսերը տեղավորել էմալպատ դուլի մեջ 1/2-ի չափով/, այնուհետև վրան լցնել գոլ ջուր՝ մինչև դուլի եզրերը և այդպես թողնել երկու օր, որից հետո հեղուկը քամել ու վրան ավելացնել 40 գ տնտեսական օճառ: Պատրաստի լուծույթը գործադրել պտղատու ծառերի լվիճների դեմ:

ՄԱՆԱՆԵՆ ասրեպտական (խարտալ) *Горчуга Саренетская, Brassica juncea Gzern.*

Անհրաժեշտ է վերցնել 5-6 գ գործարանային արտադրության մանանեխի փոշի, լցնել 10 լ ջրի մեջ և թողնել 10-12 ժամ, ապա այդ թուրմով սրսկել տնկարկները պտղատուների կարմիր տզի դեմ:

ԿԱՐՏՈՖԻԼ, *Картофель, Solianum tuberosum L.*

Անհրաժեշտ է վերցնել 1.2 կգ կանաչ կամ 0.6-0.8 կգ վաղօրոք չորացրած կարտոֆիլի տերևներ և ցողուններ, ապա 3-4 ժամ թողնել 10 լ գոլ ջրի մեջ, այնուհետև հեղուկը քամել ու վրան ավելացնել 40 գ տնտեսական օճառ: Պատրաստի լուծույթով սրսկել պտղատու ծառերի լվիճների ու տզերի դեմ:

ՈՋԼԱԽՈՏ /անիծած հարս, ոջլաղեղ/, *Живокость, Шпорник, Delphinium grandiflorum*

Հարկավոր է բույսերը մթերել ծաղկման սկզբին, ապա չորացնելուց և մանրացնելուց հետո 1 կգ բուսական զանգվածը լցնել 10 լ ջրի մեջ ու թողնել 2 օր, որից հետո հեղուկը քամել և օգտագործել սրսկման համար:

Նույն բույսից եփուկ պատրաստելու համար 1 կգ չորացրած բույսերը պետք է 10-12 ժամ թողնել 10 լ ջրի մեջ, այնուհետև 1-2 ժամ եռացնելուց հետո հեղուկը քամել: Պատրաստի եփուկը կարելի է պահել մինչև 1 ամիս:

Գործադրվում է պտղատու ծառերի վնասատուների, մասնավորապես՝ տանձենու, խնձորենու, սալորենու սղոցողների, բալենու լորձնոտ սղոցողի, բաց կյանք վարող բզեզների թրթուրների, խնձորենու, տանձենու տերևալվիկների, օղակավոր բոժոժագործի, ալոճաթիթեռի, ոսկետուտի և տարագույգ մետաքսագործի թրթուրների դեմ:

ՄԵԾ ԿՈՒՍՏՈՒԿ (կրծոժ, օրոհունդ, կիծուկ), *Jonyx, Arctium L.*

Թարմ տերևները մանր կտրատելուց հետո տեղավորել դուլի մեջ՝ 1/3-ի չափով, այնուհետև վրան ավելացնել ջուր մինչև դուլի եզրերը և այդպես թողնել 3 օր, որից հետո հեղուկը քամել ու պատրաստի թուրմով սրսկել պտղատու ծառերի տերևակեր վնասատուների թրթուրների դեմ:

ՍՈՒՆ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ, *лук репчатый, Allium cepa L.*

Հարկավոր է վերցնել 200 գ սոխի կճեպ ու վրան լցնել 10 լ գոլ ջուր և այդպես թողնել 4-5 օր, որից հետո հեղուկը քամել ու պատրաստի թուրմով սրսկել պտղատու ծառերի լվիճների և մլուկների դեմ:

ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

Բույսերի նկատմամբ տարվող նախագզուշական խնամքը վերջիններիս դարձնում է կայուն՝ հիվանդությունների և վնասատուների նկատմամբ: Այս շարքին են դասվում նաև հողի նկատմամբ խնամքը, կոմպոստի ներմուծումը, մուլչապատող ծածկույթը և օրգանական պարարտանյութերի ներմուծումը:

- Խառը ցանքերը և լավ (ճիշտ) հարևանությունը նպաստում են առողջ աճին:
- Ցանքի ճիշտ տեղի և ճիշտ, ձեր կլիմայական պայմաններին հարմարված սորտերի ընտրությունը նպաստում է համապարփակ զարգացմանը: Վնասատուները խուսափում են ուժեղ բույսերից:
- Այգում ստեղծելով կենսական պայմաններ օգտակար կենդանիների և միջատների համար, դուք ապահովում եք ձեզ անվճար օգնականներով:
- Բույսերը նույնպես կարող են պաշտպանել մեկը մյուսին վնասատուներից:

ԽՍՏՈՒՏԻԿ ԴԵՂՍՏՈՒ (ակլատիզ, կռաբանջար)

Одуванчик лекарственный, Taraxacum officinale Wigg+ vulgare Schrank

Ամիրաժեշտ է վերցնել 200-300 գ մանրացված կոճղարմատներ և 400 գ կանաչ տերևներ ու վրան լցնել 10 լ ջուր և այդպես թողնել 2-3 ժամ, որից հետո հեղուկը քամել ու պատրաստի թուրմով սրսկել պտղատու ծառերը բողբոջների բացման ժամանակ և ծաղկաթափից անմիջապես հետո՝ վիճների, տերևավիկների և տզերի դեմ:

ՊՂՊԵՂ, *Перец, Piper L.*

Հարկավոր է վերցնել 1 կգ կանաչ կամ 0.5 կգ չորացրած, մանրացրած պղպեղի պատիճներ, վրան լցնել 10 լ ջուր և այդպես թողնել 2 օր, այնուհետև 1 ժամ եռացնել, որից հետո քամել ու պատրաստի եփուկը պահել մութ տեղում:

Պտղատու ծառերի վիճների, տերևավիկների, ցեցերի երիտասարդ թրթուրների դեմ պայքարելիս, մինչև ծառերի ծաղկումը, 10 լ ջրին վերցնել 0.5 լ եփուկ, իսկ պակաթերթերի թափից հետո նույն քանակի ջրին՝ 0.1 լ եփուկ: Սրսկման ժամանակ ջրով մոտրացված եփուկին ավելացնել 40 գ տնտեսական օճառ:

ՕՇԻՆԴՐ ԴԱՌԸ (բարձմենակ, բարվենալուկ)
Польнь горькая, Artemisia absinthium L.

Ծաղկման շրջանում անհրաժեշտ է վերցնել բույսերի վերերկրյա մասերը, մանր կտրատել և տեղավորել դուլի մեջ 1/2 –ի չափով, ապա վրան ավելացնել 10 լ սառը ջուր, այդպես թողնել 1 օր, որից հետո 30 րոպե եռացնել, քամել, նորից ավելացնել 10 լ ջուր ու պատրաստի լուծույթով սրսկել խնձորենու պտղակերի դեմ: Առաջին սրսկումը կատարել խնձորենու պսակաթերթերի թափվելուց 18-20 օր հետո, հաջորդ 3-4 սրսկումները՝ 7-8 օր ընդմիջումներով կրկնել: Այս

եփուկով սրսկումները նպաստում են նաև պտղատու ծառերի տերևակեր վնասատուների թրթուրների քանակության նվազեցմանը:

Գիտություն

Բնական նյութերը միշտ չէ, որ լինում են էկոլոգիապես անվտանգ: Կասկածելի դեպքերում ավելի լավ է հրաժարվելք ագրեսիվ միջոցներից, որոնք կործանարար են և ի օգուտ բնության հիմնվեք հետևյալ սկզբունքի վրա՝ «Խաղաղասերներն արդյունքում դառնում են ամենաուժեղները»:

ՏՈՍԱՏ, Tomat, Lycopersicon esculentum Mill.

Եփուկ պատրաստելու համար կարելի է օգտագործել տոմատի վերերկրյա կանաչ մասերը և արմատները: Հարկավոր է վերցնել 4 կգ կանաչ բույս, վրան լցնել 10 լ ջուր և այդպես թողնել 3-4 ժամ, որից հետո թույլ կրակի վրա հեղուկը 30 րոպե եռացնել: Սառեցնելուց հետո եփուկը քամել, այնուհետև լցնել սեղմ փակվող ապակե շշերի մեջ ու պահել սառը տեղում: Նման պայմաններում տոմատի բույսից պատրաստված եփուկը իր միջատասպան և տգասպան հատկությունները կարող է պահել շուրջ մեկ տարի: Օգտագործելուց առաջ եփուկը նոսրացնել ջրով՝ 1 լ եփուկի վրա ավելացնել 40 գ տնտեսական օժառ:

Տոմատի չորացրած բույսերից եփուկ պատրաստելու համար 1 կգ հումքի վրա լցնել 10 լ ջուր և այդպես թողնել 4-5 ժամ, այնուհետև թույլ կրակի վրա հեղուկը 2-3 ժամ եռացնել, որից հետո եփուկը սառեցնել, քամել ու վրան ավելացնել կրկնակի քանակի ջուր: Սրսկման ժամանակ յուրաքանչյուր 10 լ ջրին ավելացնել 40 գ տնտեսական օժառ: Գործադրվում է խնձորենու պտղակերի, տզերի և ցեցերի թրթուրների դեմ:

ՀԱՋԱՐԱՏԵՐԵՎՈՒԿ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ

Тысячелистник обыкновенный, Achille millefolium L.

Ծաղկման սկզբում անհրաժեշտ է մթերել բույսերի վերերկրյա մասերը: Թուրմ պատրաստելու համար 800 գ չորացրած, մանրացրած բուսական զանգվածի վրա լցնել եռացրած ջուր և այդպես թողնել 36-48 ժամ, որից հետո հեղուկը քանել, ապա լրացնել ջրի քանակը մինչև 10 լ: Արսևումից առաջ 10 լ թուրմին ավելացնել 40 գ տնտեսական օժան: Գործադրվում է պտղատու ծառերի լվիճների, տերևալվիկների, թրիպսների, մլուկների, ինչպես նաև բաց կյանք վարող երիտասարդ թրթուրների, այս թվում՝ խնձորենու ցեցի և պտղացեցի դեմ:

ՍԽՏՈՐ, *Чеснок, Allium sativum L.*

Թուրմ պատրաստելու համար հարկավոր է վերցնել 0.5 կգ գլուխ սխտոր, մանրացնել, վրան լցնել 10 լ ջուր, ապա սխտորի զանգվածը ճզմել պտղատու ծառերի սրսկման համար՝ լվիճների և տգերի դեմ: Նույն խումբ վնասատուների դեմ կարելի է կիրառել սխտորի բույսի չոր տերևներից և գլուխ սխտորի կճեպներից պատրաստված թուրմը: Դրա համար անհրաժեշտ է վերցնել 100-150 գ մանրացրած զանգված, վրան լցնել 10 լ ջուր և այդպես թողնել 24 ժամ, որից հետո պատրաստի թուրմը անմիջապես օգտագործել սրսկման համար:

ԹՐԹՆՋՈՒԿ (թթու խոտ, թթվաշ) *Щавелек, Rumex acetosella L.*

Անհրաժեշտ է վերցնել 300 գ թրթնջուկի մանրացրած արմատներ, վրան լցնել 10 լ ջուր և այդպես թողնել 2-3 ժամ, այնուհետև հեղուկը քանել և օգտագործել պտղատու ծառերի լվիճների և մլուկների դեմ պայքարելու համար:

ՂԱՆՁԼԱՄԵՐ (ծննդյան վարդ, քրիստոսածաղիկ), *Морозник, Helleborus L.*

Աշնանից հարկավոր է մթերել բույսերը ամբողջությամբ՝ արմատային համակարգի հետ: Կարելի է բույսեր մթերել նաև գարնանը՝ տերևների երևալու սկզբին: Թուրմ պատրաստելու համար պետք է վերցնել 500 գ կանաչ կամ 100-250 գ չոր բուսական զանգված, վրան լցնել 10 լ ջուր և այդպես թողնել 1-2 օր, այնուհետև քամել և պատրաստի թուրմը օգտագործել սրսկման համար՝ պտղատու ծառերի ցեցերի, օղակավոր բոժոժագործի, բալենու լորձնոտ սղոցողի թրթուրների դեմ:

գիտություն

Շատ դեղատու բույսեր «կանաչ դեղեր» են համարվում նաև այգու համար: Եղինջից, սխտորից, օշինդրից և այլ բույսերից այգեգործը կարող է պատրաստել վնասատուների և հիվանդությունների դեմ արդյունավետ միջոցներ:

Հեղուկ պարարտանյութ, թուրմեր և եփուկներ յուրաքանչյուրը կարող է պատրաստել ինքնուրույն: Բաղկացուցիչ մասերը բնությունը տրամադրում է անվճար: Թեփից պատրաստված պաշտպանիչ զտիները, թակարդները, սոսնձե օղակները, թռչուններից, խխուճներից պաշտպանվելու համար նախատեսված ցանցերը կօգնեն այգեգործին թույլ չտալ վնասատուներին մոտենալ իր բույսերին:

ԵՐԻՑՈՒԿ, *Ромашка, Matricaria L.*

Անհրաժեշտ է վերցնել 200 գ բույսի ցողուններ, տերևներ, ծաղկափթթություններ և արմատներ, վրան լցնել 1 լ ջուր և թողնել 10-12 ժամ, որից հետո թուրմը տեղափոխել ապակե շշերի մեջ, իսկ մնացած բուսական զանգվածի վրա նորից լցնել 5 լ ջուր և այդպես թողնել 12 ժամ: Այնուհետև երկու թուրմերն էլ լցնել մեկ ընդհանուր անամի մեջ և օգտագործել սրսկման համար: Գործադրվում է պտղատու ծառերի վիճների, մլուկների, թրիպաների, ցեցերի, բոժոժագործի երիտասարդ թրթուրների դեմ

ԴԱՆԽԻՆՆ (գինեղեգ), *Горчак, Picris L.*

Ծաղկման սկզբին անհրաժեշտ է մթերել բույսերը ամբողջությամբ: Թուրմ պատրաստելու համար 1-2 կգ մանրացրած բուսական զանգվածի վրա լցնել 10 լ ջուր և այդպես թողնել 1 օր, որից հետո քամել, ապա պատրաստի թուրմը օգտագործել պտղատու ծառերի վիճների, թրիպաների, մլուկների, ցեցերի դեմ պայքարելու համար: Եփուկ պատրաստելու համար վերցնել 1-2 կգ մանրացրած հումք, վրան լցնել 10 լ ջուր և այդպես թողնել 6-8 ժամ, այնուհետև հեղուկը 30 րոպե եռացնել, որից հետո սառեցնել ու քամել: Սրսկումից առաջ եփուկի վրա նորից լցնել 10 լ ջուր, ապա յուրաքանչյուր 10 լ ավելացնել 20-30 գ տնտեսական օճառ և օգտագործել վերը նշված վնասատուների դեմ:

ԱՐՋԸՆԿՅՈՒՉ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ (լեռան աֆիոն, սատանի թուզ),
Дурман обыкновенный, Datura stramonium L.

Ծաղկման շրջանում հարկավոր է մթերել բույսերի վերերկրյա մասերը, ապա չորացնել: Թուրմ պատրաստելու համար 1 կգ մանրացրած, չորացրած հումքի վրա լցնել 10 լ ջուր և այդպես թողնել 12 ժամ, որից հետո հեղուկը քամել ու սառեցնել: Սրսկումից առաջ թուրմին ավելացնել 20-40 գ տնտեսական օճառ և օգտագործել: Գործադրվում է պտղատու ծառերի լվիճների, մլուկների, տերևավիկների, տզերի դեմ:

ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

Պատրաստեք թունդ թեյ ջրկոտեմի թարմ տերևներից, որը պետք է թրմվի 10-15 րոպե: Քամելուց հետո, դուրք կարող եք պահել այդ կոնցենտրատը ամուր փակված շշում, սառը տեղում: Առանց նոսրացման ջրկոտեմի թուրմը վրձնով քսում են արնախում ուտիճներին:

ՍՈՐՍ, *Паслен, Solanum dulcamara L.*

Ծաղկման շրջանում մթերել դեռ չկուլտացած բույսերի ցողունների գագաթները տերևների և ծաղիկների հետ: Եփուկ պատրաստելու համար 5-6 կգ կանաչ զանգվածի վրա լցնել 10 լ ջուր և այդպես թողնել 3-4 ժամ, որից հետո հեղուկը 3 ժամ եռացնել թույլ կրակի վրա, ապա սառեցնել, քամել և լցնել սեղմ փակվող ապակե շշերի մեջ: Սուբ և զով շենքում եփուկը կարելի է պահել երկար ժամանակ: Սրսկելուց առաջ 10 լ եփուկին ավելացնել 30-40 գ տնտեսական օճառ: Գործադրվում է պտղատու ծառերի լվիճների, մլուկների, ինչպես նաև տերևակեր վնասատուների երիտասարդ թրթուրների դեմ:

ԴԱՌԸ ԲԻԱՆ ԱՂՎԵՍԱՊՈՂԶԱՆՄԱՆ (մատուտակ, մարուխ),
Солодка /Лакрица/ Glycyrrhiza glandurifera Waldst. Et Kit

Ծաղկման շրջանում մթերել և չորացնել բույսերի կանաչ մասերը: Թուրմ պատրաստելու համար 1-2 կգ մանրացրած, չորացրած հումքի վրա լցնել 10 լ ջուր և այդպես թողնել 1 օր: Սրսկումից առաջ թուրմին ավելացնել 30-40 գ տնտեսական օճառ: Գործադրվում է պտղատու ծառերի լվիճների, մլուկների, տերևավիկների, խնձորենու ցեցի, պտղացեցի, սղոցողների թրթուրների դեմ:

Սեփական արտադրության բնական միջոցներ սրկման համար

Բույս	Բաղկացուցիչ մասեր 10լ ջրի համար	Պատրաստումը /հնարավոր խառնուրդներ/	Կիրառությունը	Ազդեցությունը
Չիաձետ, ձիագի դաշտային <i>(Хвощ полевой)</i>	1կգ թարմ կանաչ գանգված կամ 150գ չորացրած	Եփուկ, հեղուկ պարարտանյութ, եղինջի հետ խառնած	Գարնանից մինչև ամռան վերջը նախագոլշական ցողում/ սրսկում, ըստ հնարավորության՝ արևոտ եղանակին, օրվա առաջին կեսին, նոսրացնել (1:5)	Եփուկը բարձրացնում է բույսերի դիմադրողականությունը սնկային այնպիսի հիվանդությունների նկատմամբ, ինչպիսիք են՝ ժանգը, գոնջը, գոնջուկը, ալրացողը: Հեղուկ պարարտանյութը բարձրացնում է բույսերի դիմադրողականությունը ուտիճների և սարդոստայնային տզերի նկատմամբ:
Քարախոտ, գրրուկ դեղատու և բախառող <i>(Окопник лекарственный и окопник бродячий)</i>	1կգ թարմ տերև կամ 150գ չորացրած բույս	Հեղուկ պարարտանյութ, եղինջի հետ խառնած	Հեղուկ պարարտանյութի ներմուծումը վեգետացիայի ընթացքում, 1:10 նոսրացնելով	Բույսերի վրա ունենում է ընդհանուր ամրապնդող ազդեցություն, հարուստ է կալիումով, հատկապես լավ է պոմիդորի համար:
Եղինջ	1կգ թարմ կամ 150գ չորացրած կանաչ գանգված	Հեղուկ պարարտանյութ, քարխոտի, ձիաձետի և սոխուկի խառնուրդով, ոչ մեծ քանակությամբ այլ խոտերով, հանուկ, (էքստրակտ) պատրաստված սառը ջրում:	Ներմուծումը հեղուկ պարարտանյութի վեգետացիայի ընթացքում, նոսրացումը 1:10 Բույսերի տերևների ցողումը հեղուկ պարարտանյութով 1:20 Ցողումը էքստրակտով, որը ստացվել է սառը ջրում, առանց նոսրացնելու	Հեղուկ պարարտանյութը բույսերի վրա ունենում է ընդհանուր ամրապնդող ազդեցություն, պաշտպանում է միջատներից, հանուկը օգտագործվում է ուտիճների դեմ:
Արծվաճանկ և ործ պտեր (կամ վայրի ծաղիխոտ) <i>(Оряк и шитовник мужской)</i>	1կգ թարմ տերև կամ 150գ չորացրած կանաչ գանգված	Հեղուկ պարարտանյութ կամ եփուկ	Վաղ գարնանը սրսկել հատկապես պտղատու ծառերը, 1:10 նոսրացրած Գարնանը և ամռանը ցողել բույսը և հողը չնոսրացրած լուծույթով՝ սնկային հիվանդություններից պաշտպանելու համար	Տարբեր տեսակի ուտիճների, առաջին հերթին ժանգի դեմ:

 Երիցուկ	50գ չորացրած ծաղիկ	Թուրմ	Ամառն ջրել բույսերը և կոմպոստային կույտերը՝ առանց՝ նոսրացնելու	Ամրացնում է բույսերը, խթանում է կոմպոստացման պրոցեսը, սերմերի ախտահանում
 Սխտոր	500գ սխտոր	Հեղուկ պարարտանյութ, սխտորի հետ խառնուրդով 1:1, բացի այդ կարելի է ավելացնել նաև սև հաղարջի մի քանի տերև:	Լցնել մարգերի հողի և մերձբնային շրջանակների վրա, 1:10 նոսրացրած	Բարձրացնում է բույսերի դիմադրողականությունը (1-ին հերթին կարտոֆիլի և մորու) սնկային հիվանդությունների դեմ:
 Սխտոր	10գ սխտոր 1լ ջրին	Եփել, ինչպես թեյ և թրմել 24ժամվա ընթացքում	Ցողել մարգերը 5 օրը մեկ, մի քանի շաբաթվա ընթացքում, վարունգի պրացողի դեմ՝ նոսրացնելով 1:3	Հաջողությամբ կիրառվում է առաջին հերթին վարունգի պրացողի դեմ, ստուգված է գիտական փորձով:
 Կաղամբ	3կգ թարմ տերև կամ էլ կտորտանք՝ անհրաժեշտության դեպքում	Հեղուկ պարարտանյութ, եղինջի հեղուկ պարարտանյութի հետ խառնած	Մուգուղ հեղուկ պարարտանյութ, կարելի է օգտագործել նաև երիտասարդ բույսերը ջրելու համար՝ 1:3 նոսրացնելով	Ունի ընդհանուր ամրացնող ազդեցություն, նպաստում է առողջ աճին:
 Խավարծիլ (<i>Ревень</i>)	500 գ թարմ տերև 3լ ջրին	Եփուկ, թուրմ	Շաղ տալ բույսերի վրա՝ առանց նոսրացնելու	Սև ուտիճի և տխի ցեցի դեմ:
 Մեղվամուշկ, ազարիոն, տարկավան (<i>Пижма</i>)	300գ բույսի թարմ մասեր կամ էլ 30գ չորացրած խոտ	Թուրմ եղինջի թուրմի հետ խառնած	Որպես ձմեռային ցողում շաղ տալ բույսերի վրա՝ առանց նոսրացնելու: Որպես ամառային ցողում, առանց նոսրացնելու շաղ տալ բույսերի տերևների և հողի վրա, 1:3 նոսրացնելով	Զանազան տզերի, փոքր բզեզների, բանջարանոցային սպիտակաթիթեռների և այլ միջատների, բացի այդ ժանգի և պրացողի դեմ:
 Պոմիդոր	2 բուռ տերև և կողային ճյուղավորություններ 2-3լ ջրին	Սառը ջրում պատրաստված հանուկը (էքստրակտը), բույսերի ձգման մասերը թրմել 3 ժամ	Բանջարանոցային սպիտակաթիթեռի թռչչի ժամանակ ջրել կաղամբը, 2 օրը մեկ՝ առանց նոսրացնելու	Բանջարանոցային սպիտակաթիթեռների հարսնյակների դեմ:

 <p>Օշինդր (<i>Полынь</i>)</p>	<p>300գ թարմ կանաչ զամզված կամ էլ 30գ չորացրած խոտ</p>	<p>Թուրմ, հեղուկ պարարտանյութ</p>	<p>Հեղուկ պարարտանյութը գարնանը և ամռանը շաղ տալ բույսերի վրա՝ առանց նոսրացնելու:</p> <p>Հունիսին և հուլիսին թուրմով ցողել՝ նոսրացնելով 1:3, աշնանը՝ 1:2:</p>	<p>Պաշտպանություն մրջյուններից, ուտիչներից, բանջարանոցային սպիտակաթիթեռի հարսնյակներից, հատկապես հաղարջի անտրակնոսի դեմ, ամառային ցողումը ուտիչի և խնձորենու պտղակերի դեմ, աշնանային ցողումը մորու և մոշի տղերի դեմ:</p>
 <p>Սոխ</p>	<p>500գ թարմ սոխ</p>	<p>Հեղուկ պարարտանյութ, սխտորի, խանձիկի սխտորուկի հետ խառնած</p>	<p>Ջրել հեղուկ պարարտանյութով, մարգերը և մերձքնային շրջանները, 1:10 նոսրացնելով:</p>	<p>Սոխից հեղուկ պարարտանյութը բարձրացնում է բույսերի դիմադրողականությունը սնկային հիվանդությունների նկատմամբ:</p>
 <p>Սոխ</p>	<p>75գ կտրտած սոխ</p>	<p>Թուրմ, թրմել 5 ժամ</p>	<p>Թուրմը շաղ տալ բույսերի և հողի վրա առանց նոսրացնելու:</p>	<p>Գազարի ճանճի, տղերի, և սնկային հիվանդությունների դեմ:</p>
 <p>Բնական նյութեր՝ յուղազրկված կաթ, կաթնային շիճուկ</p>	<p>Ըստ անհրաժեշտության</p>	<p>Ջրի հետ խառնած 1:1</p>	<p>Ցողել պոմիդորը հունիսից- օգոստոս, շաբաթը մեկ անգամ</p>	<p>Սնկային հիվանդությունների կանխարգելում, նախազգուշացում:</p>
 <p>Ղառնակախոտ (<i>Древесина квасил горькой</i>)</p>	<p>150գ 2լ ջրին</p>	<p>Եփուկ, 250գ հեղուկ օձառի հետ խառնած</p>	<p>Կիրառել միայն շատ ծայրահեղ իրավիճակներում, վնասատուներով խիստ ախտահարվածության դեպքում, նոսրացնել 10-20լ ջրում</p>	<p>Սպանում է ուտիչներին և այլ միջատների, բայց նաև վտանգ է ներկայացնում օգտակար միջատների համար:</p>
 <p>Հեղուկ օձառ</p>	<p>150-300գ մաքուր, կալիումական օձառ, լուծել տաք ջրում</p>	<p>Միջինը 2% լ-թ, 100-300 սմ³ չբնափոխված սպիրտի հետ խառնած</p>	<p>Ցողել վնասված բույսերը՝ առանց նոսրացնելու (1-թ)</p>	<p>Ուտիչների դեմ, սպիրտի հետ խառնած նաև կոկցիդների դեմ: Վտանգ է ներկայացնում օգտակար միջատների համար:</p>
 <p>Հեղուկ ապակի</p>	<p>-----</p>	<p>2%-ոց լ-թ</p>	<p>Պտղատու ծառերի ծմեռային ցողում</p>	<p>Սնկային հիվանդությունների կանխարգելում: Չարսել բանջարեղենը կամ ծաղկազուխները:</p>

Վնասատուների և հիվանդությունների դեմ օգտագործվող բույսերը

Ուտիճ (տարբեր տեսակներ)	Ընծախտ, բանգի (խոզի բակլա), բլրղան (կոծուկ, դաշ), ագռավաչք, դառնիճ, մանանեխ, ոջլախտ, արջընկույզ, կարտոֆիլ, սոխ, խատուտիկ, պղպեղ, լվածաղիկ (թաղանդաս), սոճի, ծխախոտ, հազարատերևուկ, ցիտրուսային բույսեր, կեղծ դանձլամեր (ջոք, վրացի կոճ), կանթեղախոտ (ծիծեռնախոտ), սխտոր
Վահանակիր, կեղծ վահանակիր	Բլրղան (կոծուկ), մանանեխ, լվածաղիկ, կանթեղախոտ (ծիծեռնախոտ)
Երկարակնճիթ	Կտուկենի (թանթրվենի), մոլեխինդ (խնդակոթ), կեղծ դանձլամեր, սխտոր
Պտղակեր	Կտուկենի (թանթրվենի), մանանեխ, տոմատ, կեղծ դանձլամեր
Տերևակեր	Ընծախտ, բանգի (խոզի բակլա), գինագոխ բժավոր (պիսակ), մորմ, օշինդր, երիցուկ, սոճի
Ցեց	Շնդեղ (ծյունծաղիկ), բանգի (խոզի բակլա), գինագոխ բժավոր, մոլեխինդ (խնդակոթ), ագռավաչք, լվածաղիկ, երիցուկ, ծխախոտ, կեղծ դանձլամեր
Երկրաչափ (թրթուր)	Մոլեխինդ (խնդակոթ), ոջլախտ, գինագոխ բժավոր (պիսակ), ագռավաչք, մանանեխ, ծխախոտ
Սղոցարար	Ընծախտ, շնդեղ (ծյունծաղիկ), բանգի (խոզի բակլա), գինագոխ բժավոր, մոլեխինդ (խնդակոթ), ոջլախտ, արջընկույզ, մորմ, լվածաղիկ, երիցուկ, սոճի, ծխախոտ, պոմիդոր, կեղծ դանձլամեր
Փայտօջիլ անտառային, դաշտային	Բանգի (խոզի բակլա), մանանեխ, արջընկույզ, կռատուկ, սոխ, իշակաթնուկ, խատուտիկ, պղպեղ, տոմատ, հազարատերևուկ, սխտոր
Ոստայնատիզ, սովորական տիզ	Ընծախտ, բանգի (խոզի բակլա), բլրղան (կոծուկ, դաշ), դառնիճ, մանանեխ, ոջլախտ, կարտոֆիլ, մամրիչ (հոտոտ, կույսի օրրան), կռատուկ, սոխ, պղպեղ, լվածաղիկ, ծխախոտ, հազարատերևուկ, սխտոր
Նեմատոդներ	Ոջլախտ, ցիտրուսային բույսեր, սխտոր
Մկնանման կրծողներ	Ընծախտ, շնդեղ (ծյունծաղիկ), կտուկենի (թանթրվենի), ագռավաչք, կեղծ դանձլամեր
Ալրացող, ժանգ, բժավորություն, ֆուզարիոզ	սոխ, կաթնբեկ (իշամառուլ)

Չրավազանյութ մկնանման կրծողների և առնետների դեմ կարելի է պատրաստել տնային պայմաններում հետևյալ ձևերով:

Մկների համար վերցնել չհանգած կիր (500գ), այլուր (300գ), շաքարավազ (200գ), լավ խառնել իրար, ապա կույտերով դնել պաշտպանվող տարածքներում (պահեստ, նկուղ, բնակարան) և դրանց դիմաց դնել ջուր:

Առնետների դեմ պայքարելու համար անհրաժեշտ է պատրաստել հետևյալ խառնուրդը՝ գիպս (500գ), այլուր (200գ), շաքարավազ (200գ):

Խառնուրդի մոտ դնել ջուր: Մկները կամ առնետները, ուտելով նշված խառնուրդը, ծարավում են և խմելով ջուրը՝ ստամոքսում սկսվում է ռեակցիա, որի հետևանքով սատկում են:

գիտություն

Դաշտամկները՝ հարծակվելով այգու վրա, պարբերաբար կրծելով ներսից ուտում են կակաչներ կամ այլ մանր սոխուկավոր բույսերը: Այստեղ ավելի լավ է տնկել նարգիզներ: Դրանց սոխուկները պարունակում են թունավոր ալկալոիդ, և դաշտամկները դրանց չեն դիպչում: Նարգիզները կապահովեն ձեզ անամպ երջանկություն երկար տարիներ:

Կալիացված սողա Օգտագործել հաղարջենու, կոկոռչենու, ազնվամորու և այլ հատապտղային մշակաբույսերի հիվանդությունների դեմ: Դրա համար այն լուծվում է ջրի մեջ (50գ 10լ), ավելացվում տնտեսական օձառ (50գ 10լ) և օգտագործվում սրսկման եղանակով (մինչև պտղակալումը):

Կերակրի աղ Ջրային լուծույթով կարելի է պաշտպանել պոմիդորի բույսերը ֆիտոֆտորայով վարակվելուց: Նրա 10% լուծույթով (1 կգ 10լ) սրսկված բույսերը, անծրևի բացակայության պայմաններում, շուրջ 1 ամիս չեն վարակվում նշված հիվանդությամբ:

Նեխած խոտ, գոմաղբ Կարելի է օգտագործել որպես ախտահանող, սնկասպան և վանող միջոց բույսերի պաշտպանության գործում:

Գոմաղբի ջրային լուծույթը 1:6 հարաբերությամբ օգտագործվում է բանջարբոստանային մշակաբույսերի սերմերի ախտահանման համար՝ ցանքից առաջ, նրա մեջ պահելով 6 ժամ:

Գոմաղբի, նեխած խոտի կամ գոմաղբի թուրմը կարելի է օգտագործել հաղարջենու և կոկոռչենու ալրացողի դեմ: Քամած հեղուկով թփերը սրսկվում են հիվանդության առաջին նշանները երևալու շրջանում: ա 1/3 չափով, ավելացնել 3լ ջուր, 3 օր պահել, ապա դույլը լրիվ լցնել ջրով և քամելուց հետո օգտագործել: Սրսկումը նույն ձևով պատրաստած թուրմով կրկնել 10-15 օր հետո:

Հեղուկ պատրաստելու համար նշված նյութերը լցնել 10 լիտրանոց դուլի մեջ՝ դրա 1/3 չափով, ավելացնել 3լ ջուր, 3 օր պահել, ապա դուլը լրիվ լցնել ջրով և քամելուց հետո օգտագործել: Սրսկումը նույն ձևով պատրաստած թւորմով կրկնել 10-15 օր հետո:

Գոմաղբից ու կրից պատրաստված հեղուկը օգտագործվում է ծառերի բները սպիտակեցնելու համար: Այն կարելի է օգտագործել գոմաղբի և կավահողի կամ ճանապարհի փոշու ջրային խառնուրդով: Ծառերի բների և կմախքային ճյուղերի սպիտակեցումը ծառերը պահպանում է արևահարությունից և ոչնչացնում կեղևի ճեղքերում ձմեռող վնասատուներին և հիվանդությունների հարուցիչներին:

ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

Ուշադրություն դարձրեք գնայուկներին (գիշատիչ բզեզ): Դրանք կոլորադյան բզեզի թրթուրների բնական թշնամիներն են: Ժամանակին տերևների վրայից հավաքեք ձվերը, թրթուրներին և բզեզներին: Դա ամենաարդյունավետ պայքարի միջոցառումն է: Բացի այդ մուլչապատեք մարգերը վահանաբույսերով (պտերներ) և ցողեք դրանք այդ բույսերի թւորմով:

Միզանյութ (կարբամիդ) Կարելի է օգտագործել որպես սնկասպան նյութ՝ պտղատուների քոս հիվանդության ձմեռող ստադիայի դեմ:

Միզանյութի ջրային լուծույթը (700գ 10 լ ջրին) վաղ գարնանը և աշնանը բերքահավաքից հետո՝ մինչև տերևաթափը (վերջինիս համար 500 գր 10լ ջրին), օգտագործվում է ծառերի բնամերձ տարածքները ջրելու համար:

Մոխիրն արդյունավետ միջոց է բույսերի վնասատուների դեմ: Մաղած մոխիրը կարելի է օգտագործել կաղամբի, բողկի, ամսաբողկի բույսերը խաչածաղկավորների լվիկներից պաշտպանելու համար, փոշոտման եղանակով: Ծախսման նորման՝ 5 գ 1քմ տարածության վրա: Մոխրի ջրային լուծույթը օգտագործվում է նաև ծծող վնասատուների դեմ: Մոխիրը խառնում են եռացրած ջրում (1կգ 8լ ջրին), թողնում 2 ժամ, քամելուց հետո ավելացնում ջուրը մինչև 10լ, նրանում լուծում տնտեսական օձառ (40գ 10լ հաշվով) և օգտագործում սրսկման եղանակով: Նման ձևով պատրաստված հեղուկով սրսկել ամսվա ընթացքում, 2-3 անգամ:

Սոսնձի լուծույթ Օգտագործում են գնայուկների, տզերի, պղնձաբազզների դեմ: 100-200գ սոսինձ 10լ ջրին: Սրսկումն իրականացնել այն ժամանակ, երբ բողբոջների և երիտասարդ ճյուղերի վրա ի հայտ են գալիս վնասատուների գաղութները: Սոսինձը պատում է վնասատուներին, և դրանք մահանում են:

Կանաչ օձառ Օգտագործվում է ծող վնասատուների դեմ: Լուծույթը պատրաստում են 200-400գ օձառ10 Լ ջրին հաշվարկով: Այսպիսի լուծույթով ցողում են ծաղիկները, դեկորատիվ թփերը ծաղկելուց առաջ և հետո, մինչև 3 անգամ:

գիտություն

Թարմ, առանց պաստերիզացման կաթը կամ շիճուկը խառնել ջրի հետ 1:1 հարաբերությամբ: Այդ խառնուրդով խնամքով ցողեք պոմիդորի բույսերը շաբաթը մեկ: Խորհուրդ է տրվում իրականացնել այդպիսի կանխարգելումը նախօրոք, երբ բույսերը դեռ երիտասարդ են: Դա կօգնի կանխարգելել տերևների հիվանդությունները, հատկապես սնկային հիվանդությունները:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. «Մշակաբույսերի պաշտպանությունը վնասատուներից և հիվանդություններից», գործնական ձեռնարկ, Ս.Ա. Միրզոյան, Ա.Ա. Հովհանիսյան, Երևան, 1997
2. «Պայքար վնասատուների և հիվանդությունների դեմ անհատական ու կոլեկտիվ այգիներում» /Հանձնարարականներ/, ՀՍՍՀ ագրոարդյունաբերության պետական կոմիտե, «Պատվո նշան» շքանշանակիր խաղողագործության, գինեգործության և պտղաբուծության հայկական գիտահետազոտական ինստիտուտ, Երևան, 1988
3. «Այգեգործի տեղեկատու», Ս.Ա. Ստեփանյան, Ս.Ա.Ղասումյան, Երևան, 1989
4. “Сад без ядохимикатов” М.С. Александрова, П.В. Александров, Москва, 2001
5. "IPM- Integrated Pest Management", Crop Life International , Representing the Plant Science Industry, BASF AG Eva Erisgen, Agricultural Center Limburgehof , 2003

**Ֆանտան ու Ձորաղբյուր գյուղերի խառը պտղատու այգիներում
ՀԿՀԱՎԱՇՄ հկ-ը TMF ծրագրի շրջանակներում 2006թ. կիրառել է
ՎԻԿ-ի որոշ տարրեր՝**

- ճիշտ ագրոտեխնիկա,
- մեխանիկական պայքար,
- բուսական թուրմեր՝ դառն օշինդրից և հազարատերևուկից,
- կենսաբանական պայքար՝ ֆերոմոնային թակարդներ խնձորենու պտղակերի դեմ:

Որպես կանոն, դառն օշինդրից և հազարատերևուկից պատրաստած բուսական թուրմերն օգտագործվում են վնասատուների դեմ, բայց մեր փորձը ցույց տվեց, որ դրանք օգնում են կանխել նաև հիվանդությունների հետագա զարգացումը:

Իրականացված միջոցառումները տվեցին իրենց ցանկալի արդյունքը և ֆերմերները հավաստիացան, որ կարելի է ունենալ առողջ այգի և ստանալ բարձր բերք՝ առանց թունաքիմիկատների օգտագործման՝ նախընտրությունը տալով կառավարման մյուս բոլոր հնարավոր միջոցների համադրմանը: Մեր ունեցած հաջող փորձին հետևում են հարևան այգեգործները: Դուք նույնպես կարող եք համալրել նրանց շարքերը, չէ որ բուսական թուրմերը բացի նրանից, որ անվտանգ են, նաև անվճար են, ի տարբերություն թունաքիմիկատների:

Կենսաբանական /ֆերոմոնային/
թակարդի մոնիտորինգ

Ծառի վիճակի մոնիտորինգ

Բուսական թուրմեր
օգտագործման առեվելությունների
վերաբերյալ սեմինար

Պտղատու այգու մոնիտորինգ

Կազմող՝ ագրոէկոլոգ Լուսինե Նալբանդյան

Սույն հրատարակությունն իրագործվել է «Հայ կանայք հանուն առողջության և առողջ շրջակա միջավայրի» հասարակական կազմակերպության կողմից, «ԿՕՍ-ների և թունավոր քիմիկատների բացասական ազդեցության մասին իրազեկության բարձրացում Հայաստանի ծրագրային գյուղերում» ռիսկերի նվազեցման համար» ծրագրի շրջանակներում, Հայաստանում ԳԷԳ Փոքր դրամաշնորհների ծրագրի և Դուրանդիայի արտաքին գործերի նախարարության աջակցությամբ՝ ELA ծրագրի շրջանակներում, «Եվրոպայի կանայք հանուն ընդհանուր ապագայի» միջազգային կազմակերպության միջոցով:

Հայ կանայք հանուն առողջության և առողջ շրջակա միջավայրի
0019, ՀՀ, ք. Երևան, Բաղրամյան պող. 24դ, սենյակ 609
Հեռ./Ֆաքս՝ (+374- 10)- 52 36 04